

דיני ממונות בשלשה

פרק ראשון סנהדרין

פז.

עין משפט
נר מצוה

קלב א ב מיי פ"ד מהל'
ע"ז הלכה ג:
קלב ג ד מיי פ"ה מהל'
סנהדרין הלכה א
סמג עשין לו:

רבינו חננאל

(וכ') הרשעאי דאמר
והוצאת את האיש הזה
וצאת האשה ההיא
אשר עשו את הדבר
הזה הוה לא שערך את
האיש ואת האשה איש
אשה אתה מוציא
לשערך כלול את
שערך. רב מנחם אקמק
מתירין בנשים שבשעים
שחטו שנידון בשבעים
ואחד. ועולא אמר ר'
אלעזר בריה בבאי על
עסק תולתו. וכן מפורש
בירושלמי בחורש שבין
שם בשבטי איש מנחתא.
פ' חובש יער: ולא
ב"א אתיא הודא הודה.
חכב בנביא השק בודון
(כ) חכבא ובוזק ממו
דר חכבא בנביא חכב
עיתש ע"ש הדבר הו
הודה כי חכבא ומתראתו
היא בע"א. אבל הריגתו
קייא היא ומשני ירי
לכיש אל דבר דבר גמר
בנביא השק חכב אשר
הדב והנביא ובוזק ממו
חכב כי ילא ממן דבר
לשקטן ואקשין וליהדר
בזקטא וליגמר הודה
הודה מנביא השק מ'
היה

ה' כ"א אף זה נבדק
ופוקדני דבר דבר נמזר
דאיכא למיזר מופנה הוא
והזהר הווה לגופיה אל
ולא את כהן גדול אלא
כ"א מנא לן כדנתיא את
הדובר הדורש דביריז
הדור גמי לדר בדני
ששות של כהן גדול לא
ישיא אלא כביד הגדול:
בעור' ר' אלעזר שור של
כ"ג כממא מדעתיב וגם
בעירי יומא למיתא כתיב
דביריז מרמנין ליה כ"א
או למיתא בעליב בעלא
מדמינן ליה כ"ג ולא
איפשיטא ומדביב שור
כלל בדמיה (פשיטא)
דמי לאו כממנוה דעלמא:
ח מציאי' למלחמת
הרשע כו'. מנא לן
א"ר אבוח וקאן קרא
ולפני אלזו הנהן עימוד
ושמאל לו וגו' הנהן
שור וכל ישראל אלא
זו משוח ממלחמה כל
דנדהו זו הסנהדרין ודכי
התם לסנהדרין קא דאחא
דאמר דתמוס לשיטורי
באורם חזקתא אלא כי
אזכור תלרי למעלה
ממטוה שור דר כד נה
פני שעלה פטור השחר
ונכנסו חכמי ישראל אצלו
אמרו לו ישראל יצרכי
פרסה. א"ר הלן יצרכי
ויפרסו לו מזה. א"ל
א"ר קומקוס משביע את
ארי אורו כור תתמלא
מחוליתיו. פ"י החופר שור
אזכור הצפר השביע שור
מנא תתמלא ארי חזקתא
עד שתיספ' כד עפר אחר
תור יאמר מפורש אין
כור תתמלא מחוליתיו מן

(א) נראה דחסר כאן וס"ל ובזקן ממרא כתיב והאיש אשר יעשה בזדון ופרכיין הזדה כי כתיבא בקטלא כתיבא והמראתו הוא בע"א וכו'

מה תחילתה קלפי אורים ותומים. הא דלמך צריש הדך (עיינוין 97 סג.) גבי יהושע דלך אשמן דלעטרין ליה ללעזר לשלול בצורים ותומים לאו אחלוקת ארץ קאמר דגזירת הכתוב היא אלא בשאר דברים הצריכים לשלול בצורים ותומים איהו גללה לו בצנזרה: **איש ואשה מוציא לשערי.**

הכא לא חשיב עיר איש ואש
על גב דבפ' אלו דברים (פסחים דף
סו: ושם דף עו.) גבי פסח בטומאה
לאמר איש נדחה ואין ציבור נדחים
ואפילו כל העיר טומאה נדחים לפסח
שני עד לאיכא רוב ישראל * שאני הכא
ממסד דמגזיו שחלקו הכתוב בין
יחודים לתרובים כמו בין עיר נדחת
ליחיד: **אין** הבור מתמלא מחולייתו.
פ"ה כגון אם עקר חוליית מבור
עמוק וחור והשליכו לתוכו אין הבור
מתמלא ממנה ולא יתכן להמריקין ב'פ'
הרואה (ברכות דף נט.) כשנטל הקצ"ה
ב' כוכבים מכימה והציא מבור לעולם
ומיילא הנקב מעט ופרדין ולימליה
מחלייה ומשני אין הבור מתמלא
מחולייתו וי"מ דקרקע שברגליה להניח
על שפת הבור קורין חוליית כי הדיא
דסתנן (עירובין דף פג:) חוליית הבור
והסלע שהם גבוהים עשרה וקאמר
אין הבור מתמלא מאותו חוליית ור"ת
פירש מחולייתו היינו ממקורו דאין
מתמלא הבור מים ממקור נביעתו
וכן מוכח במדרש לאמר אין הבור
מתמלא מחולייתו אלא אם כן
ממשיכין לו מים ממקום אחר:
ואחרי

וליהרר זקן ממרא ולגמר הורה הורה מנביא השקר דבר דבר גמיר הורה
הורה לא גמיר: ולא את כהן גדול: מנהני מילי? אמר רב אדא בר אבהה
דאמר קרא וכל הדבר הגדול יביאו אליך דבריו של גדול מיתבי דבר גדול
דבר קשה אתה אומר דבר קשה או אינו אלא דבריו של גדול כשהוא אומר
*את הדבר הקשה יביאון אל משה הרי דבר קשה אמור הוא דאמר כי
האי תנא דתניא דבר גדול דבריו של גדול אתה אומר דבריו של גדול או
אינו אלא דבר הקשה כשהוא אומר הדבר הקשה הרי דבר קשה אמור
הא מה אני מקיים דבר גדול דבריו של גדול והאי תנא תרי קראי למה
לי חד לצוואה בעלמא וחד לעשייה ואידך א"כ לכתוב או גדול גדול או קשה
קשה מאי גדול ומאי קשה שמע מינה תרתי בעי רבי אלעזר שורו של כהן
גדול בכמה למיתת בעלים ידיה מדמינן ליה או דילמא למיתת בעלים
דעלמא מדמינן ליה *אמר אביי מדקא מבעיא ליה שורו מכלל ידמונו
פשיטא ליה פשיטא מהו דתימא הואיל וכתב כל הדבר הגדול *כל דבריו
של גדול קא משמע לן: אין מוציאין כו': מנהני מילי? אמר ר' אבהו דאמר
קרא *ולפני אלעזר הכהן יעמוד *הוא זה מלך וכל בני ישראל אתו זה
משוח מלחמה וכל העדה זה סנהדרין ודילמא לסנהדרין הוא דקאמר להו
רחמנא דלישיילו באורים ותומים אלא כי הא דאמר רב אחא בר ביזנא אמר
רבי שמעון חסידא *כנור היה תלוי למעלה ממטתו של דוד כיון שהגיע
הצות לילה רוח צפונית מנשבת בו והיה מנגן מאליו מיד היה דוד עומד
ועוסק בתורה עד שעלה עמוד השחר כיון שעלה עמוד השחר נכנסו חכמי
ישראל אצלו אמרו לו אדונינו המלך עמך ישראל צריכין לפרנסה אמר להן
לכו והתפרנסו זה מזה אמרו לו אין הקומץ משביע את הארי *ואין הכור
מתמלא מחוליותיו אמר להם לכו פשטו ידיכם בגדוד מיד יועצין באחיותופל
ונמלכין בסנהדרין ושואלין באורים ותומים אמר רב יוסף מאי קרא
ואחרי

(כה) ארבע רוחות מנשבות בכל יום מזרחית בצקק רוח דרומית בחצי היום ומערבית בחצית הלילה. המלכת ממזרח לדרום ומערב וממערב לנפון ותניא ביצמות (דף עב.) כל אותן ארבעים פנים היו ולא נשבה להם רוח כפונית ביום לא היה יום שלא נשבה להם רוח כפונית בחצי הלילה מים שהיו מנשבת אף ביום והיא רוח נוחה ויפנה לבריות והיוס מאיר בה: והיה דוד עומד ועוסק בלילה (קט): שהיה מועטת: ואין בצור מפלגא והחיוס. רוח חולית מצד מזרח עומד ומזרח לזרע סופה צידיו לפרנס עניים ומצדו: ומגלין בצמחיהו: ונטולן רשות מהן והיון ממני:

צניח

ות רוח דרומית ובתחלת הלילה רוח מערבית ובתחלת הלילה רוח כפוית (ברכות ג). ואין הבורח ממקום אחר אין אנו יכולים לפרנסם משל עלמנו (שם), ירעצין באחיזתופל. אחי הדך ילכו ומפללו עליהם (שם) וישואלי באורים ותומים. אם יליוו (שם).

בנשיא שבט שחמא
רב אדא בר אהבר

וַיִּבְיֹאוּ אֶלֶךְ דְּבָרָיו שֶׁ
הוּא עוֹלָא אָמַר דַּן
עֲסָקִי נְחִלּוֹת וּכְתַחֲלִילָה
מִמָּה תַחֲלִילְתָה שְׁבָעִים
וְאַחֲד אִי מָה *תַחֲלִילְתָה
וּכְל יִשְׂרָאֵל אֶף כִּאֲזָנִי
וּכְל יִשְׂרָאֵל אֵלֶּא מִ
רַבִּינָא אָמַר לְעוֹלָם
קִשְׁיָא לָךְ כְּדִינָא דְרַבִּי
דְקַמְלִינִן בִּיחִיד *בִּי
לִיָּה מִי לֹא א"ר חֲמַא
12 הוֹצֵאתָ אֶת הָאִישׁ
הַהוּא וְגו' אִישׁ וְאַשְׁחֵר
כָּל־יָוָי אֶתְּהָ מוֹצִיא
הַכָּא נִמְי אִישׁ וְאַשְׁחֵר
וְיָוָי אֶתְּהָ מוֹצִיא כָּל
כָּל־אֶת אֶת הַשְּׁקֶרֶת
בְּר' חֲנִינָא אֵתִיא 13 הַ
מִמָּה לְהֵלֶךְ בְּשִׁבְעִים וְי
וְאַחֲד וְהָא הוֹדֵרָ כִּי
דְכַתִּיבָא וְקַמְלָא בְּעַעֲ
מִר רִישׁ כְּהִנֵּן נִמְר

ולתהדר וזמן ממרא לא
הזדה לא גמיר: ולא
דאמר קרא יכל הדבר
דבר קשה אתה אומת
את הדבר הקשה י
האי תנא דתניא דבר
אינו אלא דבר הקש
הא מה אני מקיים
לי חד לצואה בעלמא
קשה מאי גדול ומאי
גדול בכמה למיתת
דעלמא מדמינן ליה
פשיטא ליה פשיטא
של גדול קא משמע
קרא⁷ ולפני אלעזר
משוח מזלחמה וכל
רחמנא דלישיילו באור
רבי שמעון חסידא⁸
חצות לילה רוח צפון
ועוסק בתורה עד שע
ישראל אצלו אמרו לו
לכו והתפרנסו זה מז
מתמלא מחוליותיו אמ
זומלכין בסנהדרין ו

(ה). ארבע רוחות מנשפות
מהלכת ממזרח לדרום ומד-
פים היו ולא נשבה להם רו-
מים שהיא מנשבת אף ציוס
ה קיט): קומץ. פרנסה מוט-
ר אין סיפק בדינו לפרנס

צבת רוח מזרחית מהלך המחיה ושם אה
כאן אם אין אחת מבין לעניים שבנו
לבניו וברגוריו. טעמו מהם שרות רשות

נָשִׂיא שֶׁבַע שָׁטָט. וּבַחֲמֵת מִכָּל מִיָּתוֹם
לִקְמֹן: וּבַחֲמֵתָהּ שֶׁל אִ"י. כִּךְ דִּינָה לְעוֹ
בְּשֶׁבַע: קִלְפֵי אֲוִירִים וְסוּמִים. בֵּית נֹחֲלִין
דְּקִטְלוּנִין בִּימִיד. דִּלְיָא שֶׁל שֶׁבַע בְּקִטְלִיהָ
לִיה דְּבִעֵי ע"א וְלֹא בִדְנִין דִּלְיִיד
ב"כ". לְשַׁעֲרִיד. לִב"ד שֶׁבְּשַׁעֲרִיד
דִּהֲיִין סָהַדְרִי קִטְנָה וְאִי אֲתָה מוֹאִילָה
(א) וְלֹא אִילָה קִטְנָה וְלֹא אִילָה דְּהֲיִין

תורה אור השלב

אך הנציא אשר יזיד וזקון ממרר
כתיב (שס י) והאינש אשר יעשה
בזדון מה זקן אינו נהרג אלא"כ המרה
על פי צ"ד הגדול דכתיב (שס) וקמת
ועלית אף כי אינו ידון אלא בזיית
דין הגדול: ונציא אומר: דוקן ממרר:
כי כתיבא בקטלא כתיבא וקטלא
ידיה צעשנים ושלנשה. דכי כתיב
וקמת ועלית כבורלה כתיב שצאין
(ו) לשואלו מה יורו וחזור לעירו ואם
הורה לעשות ככתמחילה ידון כשאר
המומחין צ"ב דהא לא מני כמתמחיל
(דף ד) ולא את זקן ממרר: דבר דבר
מהמרחסו. בנציא בקטליה כתיב
(דברים יח) אשר יזיד לדבר דבר וגו'
וצהמרחס זקן כתיב (שס) ועשית ע"פ
הדבר: וליהדר זקן ממרר וינגמר.
קטלי' כנסהדרי גדולה הזדה חזיה
בנציא דהא בקטלא דהרמיויה כתיב
הזדה וינמנה מה נציא כנסהדרי
גדולה דהא גמרין מהמרחס זקן אף
מימח זקן כנסהדרי גדולה וינתיב
במתמי' (דף ד) ולא את הזקן ממרר
אלא בצ"ד של ע"א: דבר דבר. הך
גזירה שוה לדבר דבר גמיר ליה האי
מנא מרביח אלב הך דהזדה הזדה לא
גמיר ליה מרביח אף וזומור אדם
דן מעצמו ואין אדם דן גזירה שוה
מעצמו אלא אן כן קיבל מרצו הלכה
למשה מסיני דליכא למימר קרא
למיחלמל אחרימא אמא וכן הלכה
למשה מסיני דליכא למימר קרא

גליון הש"ס

נשיא וכן גדול: והאי תנא. דדרש
דבר גדול דבר קשה למה לי תרי
קראי: שורו של כהן גדול. אם המית
איט: מדקא מיציעא ליה שורו.
שמה מינה שורו הוא למפקא ליה
משום דלכחי (שמות כה) וגם צעילי
יומת כמיתת צעילי אבל שאר ממנו

הנהגות הר"ם

קרא בסנהדרין גדולה משום שאילת אורים ותומים הוא אתא לאשמעטין דנשאלין לסנהדרין באורים ותומים וכן למלך וכן למשוח מלחמה אבל לא להדיט ולעולם לענין ללאה למלחמה יוצאין בלא רשות סנהדרין: כנור.

מוסף רש"י

נִקְרָא שֶׁנֶּאֱמַר נִפְּחוּ הָאֵשׁ וְצִיָּה רֹחַ
צְפוֹנִית מִנִּשְׁבָּת דְּקִיּוּמָא לֵן (בבבא במדא
לילה וצפונית בחצי לילה כמהלך חמה
שנה שהיו ישראל במדבר אף על פי ש
אלמלא חזות לילה עת נשיבתה לעולם ופ
בצורה. כדכתיב חזות לילה אָקוּם (וי
והשליכה לחורו אינו מתמלא בברך. כלומר

דלמר מר (צ"כ.ה). ארבע רוחות מנשבות בכל יום ויום, שש שעות ראשונות של יום ממתמלא מחולייתו. העוקר חוללי מזור כרוי וחסור ומשליכו לחומו אין מתמלא בכך, והיאלד יליבו מנב ושמיים ומסיסי מארב מלחמה (שח). ונג